

CRÍTQUES

L'expansió de l'univers

LLIBRES

LLUÍS MUNTADA 29/04/2010

MONZÓ. COM TRIOMFAR**A LA VIDA**

Edició de Julià Guillamon

Galaxia Gutenberg / Cercle de lectors. 296 pàgines. 29 euros

ESPLENDOR I GLÒRIA DE LA INTERNACIONAL PAPANATES

Quim Monzó

Quaderns Crema

252 pàgines. 19 euros

L'exposició que el Centre d'Arts Santa Mònica ha dedicat a Quim Monzó així com la publicació del llibre-catàleg consegüent *Monzó. Com triomfar a la vida* ens situen davant d'un plantejament bàsic: què hauria de tenir, de criticable, que la tradició cultural pròpia explori i difongui l'obra d'un dels grans noms de la literatura universal contemporània? Abordar aquest interrogant mereix un preàmbul imprescindible, que es pot materialitzar de dues formes. De manera solemne tot parafraçant Bernat de Chartres: amb Monzó caminem damunt les espatlles d'un gegant literari que no ha gaudit de la irrigació que les cultures vigoroses i els estats són capaços d'imprimir a una gran obra. I d'una manera més rasa: sense la depuració estilística i moral de l'obra de Monzó, en la literatura catalana encara aniríem amb una sabata i una espadanya, naufragant entre els neofluids de la marea del dandisme noucentista i l'anarquia del modernisme.

El llibre *Monzó. Com triomfar a la vida* permet accedir a angles inèdits d'un escriptor que sempre ha afinat les dues forces primordials amb què Borges definia la bona literatura: "un equilibri entre ordre i aventura". L'àlbum s'estructura en quatre blocs. Un de biogràfic; i tres més en què Monzó apareix com a sismògraf de les darreres dècades: la contracultura dels 70, la postmodernitat dels 80, i des del 92 fins a avui. Es tracta d'un llibre eclèctic, que exposa la constel·lació de camps i interessos en què s'inspira l'obra de Monzó. Dibuixos, records, objectes relacionats amb l'obra, referents visuals, fotografies, retrats literaris del protagonista en un moment puntual de la seva vida tot situant-lo en un bar, digressions sobre aspectes filològics i neurològics..., tot aquest material il·lumina els mecanismes de composició d'un univers literari molt vast. També s'hi emfasitza el procés de textualització d'elements visuals, l'atenció que l'autor dispensa als detalls minúsculs de la realitat, i deu punts amb què Julià Guillamon —editor de l'obra— compendia de manera impecable l'estil de Monzó. Potser no hauria estat sobrer aportar més informació del context literari d'una figura tan central com la de Monzó, que fertilitza una literatura on han progressat tant els autors que han seguit de molt a prop el seu procés de destil·lació formal com aquells autors que han practicat un model d'escriptura més abarrocada (la influència de la literatura de Monzó en els autors que creuen no haver estat influïts per la literatura de Monzó, seria un camp de recerca apassionant). També s'hi troba el defecte d'haver cenyit en excés l'autor a una icona urbana, sense remarcar prou la ductilitat i la incidència general amb què Monzó ha dotat la llengua i la literatura. I a no ser que ja estiguem en plena fase de paròdia de la paròdia, també resulta discutible que una obra de vocació iconoclasta com la de Monzó necessités de l'efectisme de trops com la pedra de fel o de fetixes com una motxilla.

En aquest mateix llibre Marcelo Cohen observa que Monzó "se negarà a ser relativista". Aquesta veritat travessa de dalt a baix el vessant articulista de la literatura de Monzó i es confirma a *Esplendor i glòria de la Internacional Papanates*, traducció d'una selecció d'articles publicats a *La Vanguardia* entre el 2001 i el 2004, abraçant el període de la guerra de l'Iraq i la consolidació del tripartit. En aquest aplec d'articles Monzó fa el que ha fet sempre: amb un buf intel·ligent alenat pel sentit comú tira per terra la impostació, el gregarisme, els llocs comuns i la peresa mental. D'acord amb els materials subministrats per l'època, l'autor

focalitza la seva atenció sobre el deliri aplaudit del neopuritanisme, aquella rebel·lia domesticada exhibida pel progressisme despòtic. A través de la sensatesa que infonen la concreció i el mètode inductiu, Monzó revisa el llenguatge de la correcció política, situacions proverbials (com ara la impostura dels que protesten tot calant-se foc amb uniformes ignífugs...), o vinyetes que es transformen en un autèntic diorama polític (com per exemple la mentida institucionalitzada que l'idioma català és útil per a la integració). Els articles de Monzó són artefactes implacables. Un cop el lector ha començat a llegir-los, ja no els pot abandonar. Aquesta força d'imantació és el resultat d'una factura clarament narrativa. Són articles de regeneració cívica, que reconeixen la majoria d'edat mental del lector, que desactiven l'estupidesa i l'abús, i que des de la seva perdurabilitat desmenteixen aquella literatura per a l'oblit amb què l'articulisme sovint ha estat rebatejat. Que cap facció d'impostors no es tranquil·litzi. Ara que ja estem travessant la frontera de la correcció política i ingressem a la regió en què es bonifica una certa incorrecció política molt políticament correcta Monzó persistirà en el llegat de Monterroso: "Fer un art de la claredat i la falta d'impostura". Sense l'efecte higiènic d'aquest articulisme el nostre país seria un mercat molt més propici per a la indústria de perruques i postissos, perquè seríem més molierescos. Però, és clar, també seríem infinitament més pobres.

© EDICIONES EL PAÍS S.L. - Miguel Yuste 40 - 28037 Madrid [España] - Tel. 91 337 8200